

Preventiv 2014

Plan da finanzas 2015 - 2019

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Cun l'entschatta da 2013 ha la Regenza relaschau la nova legislaziun communal davart il tenercasa finanziel. Quella regla denter auter il tgamunar il tenercasa finanziel e prescriba in plan da finanzas ed in preventiv. Corripundentamein vegnan il program d'activitad, il plan da finanzas ed il preventiv tractai il medem mument. Cun l'entschatta dalla legislaziun settracta ei era da tschentar las prioritads per ils proxims quater onns. Cunquei ch'il program d'activitad vegn tractaus comunablamein cul preventiv ed il plan da finanzas, vegn desistiu sin explicaziuns supplementaras.

Survesta generala preventiv 2014

Il quen current preveda expensas da frs. 13.20 mil. ed entradas da frs. 13.27 mil. Aschia seresulta in surpli d'entradas da frs. 66'700.--. Grazia al fetg bien quen 2012 (retuorn a tschep Ovra Russein) havein nus saviu reducir marcantamein ils deivets bancars ed entras amoritsaziuns supplementaras era la facultad administrativa. Cheutras ein las amortisaziuns ordinarias sereducidas. *Il preventiv 2014 preveda investiziuns da frs. 3.92 mil. ed entradas da frs. 1.36 mil. Cheutras seresultan investiziuns netto da frs. 2.55 mil.*

Il pei da taglia da 120 % ei d'ina vart ina grevezia e da l'otra vart porta quel in'entrada supplementara. Sebasond sin la lescha cantunala davart l'ulivaziun da finanzas obtegn la vischnaunca era igl onn 2014 ina contribuziun cantunala a basa dalla forza fiscala da frs. 124'448.-- (2012/2013 frs. 258'780.--). Quella contribuziun ei denton ligiada al pei da taglia actual. La contribuziun cantunala ord l'ulivaziun da finanzas ei sesbassada visavi ils dus onns precedents muort igl augment fiscal (cunzun tscheins d'aua) dalla vischnaunca e cunquei che la media da tuttas vischnauncas (entradas da taglia e tscheins d'aua) ei sereducida. Ina reduziun dil pei da taglia havess d'ina vart ina reduziun directa da taglia per consequenza e da l'otra vart obteness la vischnaunca buca la contribuziun ord il fondo dall'ulivaziun da finanzas. Cun l'entschatta 2014 ei la vischnaunca da Mustér partida ella classa da finanzas 4 (fleivel). La midada dalla classa 3 en classa 4 ha per consequenza che las contribuziuns cantunalas cunzun al scolaresser s'augmentan per rodund 10%, perencunter sereduceschan las contribuziuns a scolas professiunalas. La midada da classa ha per consequenza dapli entradas da rodund frs. 100'000.

Entginas constataziuns

Sco usitau vegnan las singulas posiziuns dil preventiv explicadas e motivadas en in commentari detagliau ed el program d'activitad. Perquei serestrenschin nus el messadi sin entginas indicaziuns supplementaras.

Ils cuosts da persunal

Ils cuosts per igl entir persunal communal ein s'augmentai per frs. 278'900. ni 6% sin 4.77 mil. francs. Igl augment ei primarmein d'attribuir agl augment da pagas da nossas personas d'instrucziun (sminuaziun diember da lecziuns da 30 sin 28, augment real).

Ils cuosts da material

Ils motivs principals per igl augment visavi il preventiv 2013 ein ils cuosts per il menaschi Ovra Russein SA (+ frs. 250'000).

Scolaziun e formaziun – ina impurtonta incarica

El preventiv 2014 ein ils cuosts da scolaziun tenor la nova lescha da scola risguardai. Quella midada ha dapli cuosts per consequenza. Grazia allas pli grondas contribuziuns cantunalas muort la midada dalla classa da finanzas (da 3 en 4) han ils surpli cuosts visavi il preventiv saviu vegnir recumpensai parzialmein. En rama dil detretschament dallas incaricas (nova ulivaziun da finanzas) sereduceschan las contribuziuns cantunalas per la scola populara considerablamein per varga la mesadad per scolar. Vinavon ei previu che las vischnauncas separticipeschien cun rodund frs. 14'800 per mintga scolar che frequenta il sutgimnasi (emprem e secund onn). Perencunter surpren il Cantun cumpleinamein ils cuosts per las scolas professiunalas.

Niev sistem da scaldament dils edifecis publics

Tuts edifecis communalas (casa communal, casa da scola e halla a Cons, Center da sport e cultura) ein colligiai al sistem central da scaldament Recal. Ils cuosts annuals ein pli aults, perencunter basegna ei buca pli investiziuns communalas ed ei sa vegnir desistiu sin la cumpra d'ielì da scaldar. Per saver profitar da quei niev sistem drova ei ina survigilanza e regulaziun dils indrezs da scaldar.

Center da sport e cultura

Il Center da sport e cultura ei d'ina vart in'attracziun che porscha numerusas pusseivladads per activitads sportivas e culturalas. El generescha onn per onn varga 16'000 pernottaziuns. Ils davos onns ha la vischnaunca impundiu considerablas summas per sanar l'infrastructura. Els proxims onns eis ei previu pli grondas investiziuns el baghetg (sco p.ex. sanaziun dalla fassada e dil tetg).

Las expensas per il socialesser creschan

Expensas considerablas caschuna la sparta sociala en special cun las contribuziuns allas casas da tgira. Da niev sto la vischnaunca separticipar cun ina contribuziun als cuosts da tgira, la quala ei dependenta dil grad da tgira. Vinavon ei previu ina reorganisaziun dil spitex. Il Center da sanadad Sursassiala surpren il menaschi dalla casa da tgira. Aunc pendent ei la decisiun dalla vischnaunca da Tujetsch da desister sin supplementars letgs da tgira a Sedrun e persunter construir habitaziuns per habitar ella vegliadetgna. La decisiun ei previda egl'emprim quartal 2014.

Considerablas investiziuns per 2014

A vesta dil mudest cash-flow ein las pusseivladads da far investiziuns fetg limitadas. Era absorbescha il manteniment dall'infrastructura (construcziun bassa ed aulta) ina grond part da nossas resursas. Aschia han ins stuiu etappar las investiziuns sur plirs onns ni insumma strihar talas.

Per il Center da sport e cultura ein las investiziuns - tenor il plan da finanzas - vegnidas limitadas sin la summa da frs. 230'000.-- per igl onn 2014. Leutier vegn in importo da frs. 45'000.-- per la piazza dira sil tetg dalla Sala Fontauna. Quellas lavurs vegnan exequidas 2014. Ella summa da preventiv 2014 ei previu sanaziuns dallas gardarobas frs. 40'900, dallas duschas frs. 103'600, colurar fassada e preits frs. 29'500, sanaziun plantschiu stanza da magliar ZSA frs. 11'000 e frs. 45'000 per il concept pil CSC. La suprastanza communal propona da deliberar il credit da frs. 230'000 per l'execuziun dallas diversas lavurs previdas e necessarias.

Sanaziun da vias

Las lavurs per la sanaziun dalla Via Sursilvana dalla sbuccada dalla Via Cavardiras entochen Sontget s'avonzan tenor program. Ils cuosts ein enteifer il credit concediu. Las lavurs finalas (cuvrida fina) vegnan exequidas 2014.

El preventiv 2014 ei previu la sanaziun dallas suandontas vias:

- Via da quartier Sogn Gions
- Via Lucmagn (via cantunala)
- Via da quartier Caschuarz II
- Via Sogn Placi

Embellaziun dil Vitg / Giubileum 1400 Claustra benedictina

La cumparsa dil Vitg, in beinvegni all'entrada ed alla sortida dil Vitg, in sistem attractiv dallas inscripziuns e dallas informaziuns sco era ina biala pareta dalla staziun sco carta da viseta pils numerus viagiaturs (onn per onn percuoran rodund 250'000 hosps nossa cuntrada cun il Glacier Express) cun in center d'informaziun e la vendita da products indigens ei in vegl postulat. Perquei eis ei necessari che las autoritdas communalas s'occupeschien vinavon cun quella tematica.

Il giubileum da 1400 onns dalla Claustra ei seigir in punct culminont egl onn 2014. Perquei eis ei indispensabel che la vischnaunca disponi d'in actual ed optimal sistem d'informaziun.

Il cussegl da vischnaunca vegn proximamein a sefatschentar cun la corrispudenta fatschenta e damonda da credit. Actualmein ein ins vid sclarir pusseivladads da collaboraziun cun l'EX14 e divers giubileums.

Ulteriurs projects

Las preparativas per la realisaziun dalla *meglieraziun funsila* s'avonzan tenor program. La cumissiun da meglieraziun ha fixau il perimeter dil territori cumpigliaus dalla meglieraziun. Las protestas encunter il perimeter cumpigliau ein vegnidas tractadas per mauns dalla decisiun entras la Regenza. Vinavon han ins definiu la reit da vias da meglieraziun sco era fixau il standard da construcziun. Actualmein vegnan ils cuosts per quellas lavurs erui ed igl interess dil forestalessar fixaus. Tenor plan quantan ins saver suttametter la fin 2015 ni l'entschatta 2016 il project concret alla decisiun entras il suveran.

Il project Ovra Russein progredescha tenor program. Ils 29 da november 2012 ei la nova societad Ovra Russein SA (ORU) vegnida fundada. La vischnaunca da Mustér ei participada cun 15 % ni treis milliuns francs al capital d'acziun. Quei ha per consequenza che la vischnaunca ha da separticipar vid ils cuosts dil menaschi dall'ovra. 2013 e 2014 sto la vischnaunca contribuir denter frs. 200'000.-- e frs. 300'000.-- per onn. Naven da miez 2015 vegn l'ovra a producir energia. Silsunter obtegn la vischnaunca il tscheins d'aua e sa vender l'energia da participaziun.

La suprastanza communal s'occupescha cun la pusseivladad da nezegiar l'aua dalla Val Acletta. Il preproject ei vegnius presentaus als representants dallas diversas partizions dall'administraziun cantunala. Tenor lur posiziun ei in'ovra pintga d'energia pusseivla. Il project ei vegnius annunziaus a Swissgrid per obtener las contribuziuns federalas (KEV). Sco proxim pass vegn in project en detagl elaboraus.

Survesta finanziaria

Suenter haver fatg differentas adattaziuns sepresenta il preventiv 2014 sco suonda:

<u>Quen current</u>	<i>Preventiv 2014</i>	<i>Preventiv 2013</i>	<i>Quen 2012</i>
Entradas	frs. 13'269'000	frs. 12'779'700	frs. 20'225'744
Expensas	frs. 13'202'300	frs. 12'716'600	frs. 20'074'246
Surpli entradas	frs. 66'700	frs. 63'100	frs. 151'498
<u>Quen d'investiziun</u>			
Investiziuns bruttas	frs. 3'920'000	frs. 3'717'000	frs. 7'179'444
Entradas	frs. 1'365'600	frs. 591'600	frs. 1'601'039
Investiziuns nettas	frs. 2'554'400	frs. 3'125'400	frs. 5'578'405

Ils 28 d'october 2013 ha la cumissiun da gestiun repassau il preventiv ensemen cun la suprastanza communal. Suenter ina discussiun detagliada sustegn la cumissiun da gestiun la proposta dalla suprastanza communal d'approbar il preventiv 2014 per mauns dil cussegl da vischnaunca.

Sin fundament dils resultats dils treis emprems quartals savein nus quintar era per igl onn 2013 cun in cuntenteivel quen.

Survesta dalla cefras indicativas

Rechnungsjahr (R) / Budget (B)	R 2010	R 2011	R 2012	B 2013	B 2014
Kennzahl	in CHF				
Selbstfinanzierung (Cashflow)	2'640'730	2'283'687	7'903'748	1007'000	633'000
Schuldenentwicklung (Brutto)	15'519'999	15'358'934	14'298'000	15'713'000	17'635'000
Nettoschuld je Einwohner ¹⁾	-6'129	-5'611	-2'919	-3'637	-4'566
Kennzahl	in Prozent				
Selbstfinanzierungsgrad ²⁾	374	256	142	41	25
Selbstfinanzierungsanteil ³⁾	21	19	41	9	5
Kapitaldienstanteil ⁴⁾	13	13	8	12	8
Zinsbelastungsanteil ⁵⁾	2	2	1	1	1

(1) = Finanzvermögen abzüglich Fremdkapital / Minusbeträge bedeuten eine Verschuldung / Verschuldung klein: bis CHF 1'000; Verschuldung mittel: CHF 1'000 - 3'000; Verschuldung gross: CHF 3'000 - 5'000; Verschuldung sehr hoch: über CHF 5'000

(2) = Selbstfinanzierung in % der Nettoinvestition / Ideal: 100 % und darüber; gut bis vertretbar: 100 - 70 %; problematisch: unter 70 %

(3) = Selbstfinanzierung in % des Finanzertrages / Gut: über 20 %; mittel: 10 - 20 %; schwach: unter 10 %

(4) = Kapitaldienst in % des Finanzertrages / Klein: unter 5 %; tragbar: 5 - 15 %; hoch bis sehr hoch: 15 - 25 %; kaum noch tragbar: über 25 %

(5) = Nettozinsen in % des Finanzertrages / Klein: unter 2%; mittel: 2 - 5%; gross 5 - 8 %; sehr hoch (Verschuldung kaum noch tragbar): über 8%

Plan da finanzas

La suprastonza communal ei sefatschentada intensivamein cun il plan da finanzas. Il plan da finanzas ei ina part integrala dil program d'actividad e dat ina survesta a mesa e lunga vesta cun risguardar il svilup dil quen current e dallas investziuns previdas.

La vischnaunca da Mustér ha in grond basegns da sanaziun dall'infrastructura. A vesta dallas resursas finanzialas ordvart limitadas, ein plirs projects necessaris vegni spustai. Cheu ina cuarta survesta dallas spartas:

- Sanaziuns da numerusas vias
- Sanaziun casa da scola Cons
- Sanaziun cunzun exteriura dil CSC
- Sanaziun da canalisaziun e serenera a Raveras/Disla
- Novas sereneras a Cavardiras e Pardomat
- Manteniment resp. novas vias forestalas
- Projects turistics (cumpart per ennevar)

La suprastonza communal ha fixau las cefras indicativas. Bein vegn la vischnaunca da recaltgar in cash-flow, quel tonscha denton buca da finanziar las investziuns previdas. Cun realisar tuttas investziuns previdas, s'augmentass il deivet dad actualmein 14 mil. francs (2012) sin 22 mil. francs 2019.

En concordanza cun la cumissiun da gestiun vegn la suprastonza communal a presentar propostas structuralas cun la finamira da migliurar persistentamein la situaziun finanziaria dalla vischnaunca. Ei duei vegnir sclariu pusseivladads per reduenziun dallas expensas resp. per dapli entradas. Quellas propostas vegnan presentadas al cussegl da vischnaunca enteifer igl 1. semester 2014.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca da:

1. approbar il preventiv 2014 cun suttametter quel al referendum facultativ conform ad art. 21, lit. a dalla constituziun communal;
2. fixar il pei dalla taglia sin las entradas e la facultad sin 120% dalla taglia cantunala ed il pei da taglia per la taglia sin schischom ad 1.7‰ (sco tochen dacheu);
3. conceder in credit da frs. 230'000 per las investiziuns previdas el Center da sport e cultura cun suttametter quella decisiun al referendum facultativ conform ad art. 21, lit. c dalla constituziun communal;
4. prender enconuschientscha dil plan rullont da finanzas 2015 - 2019.

Suprastanza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

Francestg Cajacob

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 29 d'october 2013

Procedura per la tractaziun dil preventiv 2014

Il detagls tier las singulas posiziuns ein cuntenidas en in commentari detagliau. Sco usitau, han las cusseglieras ed ils cussegliers la pusseivladad da prender investa da quei document en canzlia communal (s'annunziar al spurtegl).

Per garantir in tractament efficient, supplichein nus ils commembers dil cussegl da sclarir damondas da pintga muntada ordavon cun ils geraus responsabels, respectivamein cul canzlist. Damondas ni propostas da pli gronda muntada supplichein nus d'inoltrar ordavon all'administraziun communal, sina quei che nus saveien far las preparativas necessarias per in tractament serius e speditiv.

Annexas:

- *Survesta dil preventiv 2014*
- *Quen current - preventiv 2014*
- *Quen d'investiziun - preventiv 2014*
- *Quen Center da sport e cultura - resumaziun preventiv 2014*
- *Plan da finanzas 2015 - 2019 (survesta, quen current, program d'investiziun, cefras indicativas)*